

پس از بررسی ۶ ماهه ۱۲ استاد و ۴۰ دانشجو در چهار برج بیان شد چهار برج نقطه آغاز گردشگری توس

به جای ایجاد ظرفیت بومگردی در چهار برج نیاز به جذب و ماندگاری گردشگر داریم

آریانا راستگو- «چهار برج یکی از اصیل ترین، مشارکت پذیرترین، بکرترین، زیباترین و گردشگر پذیرترین محلات الحاق شده به منطقه ۱۲ است. این محله به عنوان جزئی از پازل گردشگری توس تعریف می شود و می تواند یک میانراه یا ایستگاه گردشگری برای ورود به شهر تاریخی توس باشد.» شاید این صحبت های سعید اکبریان شهردار سابق منطقه ۱۲ درباره محله چهار برج بود که نگاه دانشجویان دانشگاه اقبال مشهد را به این خطه خاص جلب کرد و ۱۲ استاد و ۴۰ دانشجو را ترغیب کرد تا نزدیک به ۶ ماه از وقت خود را در این محله خاص بگذرانند و طرحی برای گردشگری این محله ارائه کنند.

شروع کردیم، یعنی قصدی مبنی بر ایجاد اقامتگاه بوم گردی و یا تبدیل محله به محله ویژه گردشگری نداشتیم و بیشتر با نگاه شناختی وارد شدیم. مدتی پس از آغاز طرح ما، شرکت آویژه مهر نیز آغاز به کار کرد و تهیه و تدوین سند توسعه توس شروع شد. با آغاز به کار آویژه مهر ما هم در ادامه فعالیت هایمان را با راهبردهای پیشنهادی سند منطبق کردیم.

تعریف روستا شهر چهار برج

بررسی کالبدی یا زیرساختی چهار برج در حوزه های اجتماعی، گردشگری و... هدف اولیه دانشجویان از کار در چهار برج بود که سعیدیان در توضیح آن می گوید: در مرحله اول ما باید موقعیت چهار برج را نسبت به مشهد و توس می دیدیم. اینکه قرار است اینجا شهر باشد یا روستا؟ «روستا شهر» تعریف ما از چهار برج بود. یعنی حفظ هویت روستایی ساکنان در کنار بهبود کیفیت زندگی آنان. توانمندسازی اهالی چهار برج رویوداد مهمی است که کمک می کند روستا شهر با مشارکت ساکنین نقش توسعه ای خودش را در سند توس ایفا کند. در بحث گردشگری نیز چهار برج باید بتواند با راهبردهای اساسی سند جایگاه خود را به دست آورد. وجود عناصر گردشگری مختلف در چهار برج مانند موزه آیین های پهلوانی شه لافتی (پهلوان رستم) که توسط پهلوان رستم جمع آوری شده جاذبه بسیار خوبی است که حتی امکان بوم گردی هم دارد.

عمارت اربابی، یخدان طبیعی و... نیز هر کدام جاذبه ای منحصر به فرد است که می تواند در بحث گردشگری به چهار برج کمک کند. انبار قدیمی هم وجود دارد که این بنای قدیمی می تواند فرصت عرضه صنایع دستی باشد.

اهداف و راهبردهای توسعه چهار برج

باز آفرینی سرمایه های اجتماعی اولین هدفی است که سعیدیان در فرآیند توانمندسازی روستا شهر بیان می کند و ادامه می دهد: راهبردهایی که برای این منظور در نظر گرفته شده، جلب مشارکت ساکنین و ارتقای فضاهای جمعی و گرهای اجتماعی است. هدف دوم دستیابی به اقتصاد مشارکتی پایدار در راستای توسعه گردشگری توس است و راهبردهای آن نیز ارتقای صنعت گردشگری، ایجاد اشتغال و احیای جاذبه های گردشگری است. هدف سوم ارتقای سیمای عمومی روستا شهری در راستای سازگاری با حوزه پیرامونی است که برای آن راهبردهای بهبود کیفیت منظر، ارتقای سرزندگی و پویایی، ارتقای خوانایی و ساماندهی اراضی رها شده در نظر گرفته شده است. هدف چهارم ارتقای سطح کمی و کیفی محیطی و بسط سکونت اصیل و پایدار است که راهبردهای افزایش دسترسی همگانی به خدمات، ارتقای سطح خدمات، ایجاد انسجام در استخوانبندی و رفع ناسازگاری ها و ساماندهی کالبدی بافت می تواند به آن کمک کند.

مزرعه ای خاص برای جذب گردشگر

مزرعه خاندان رضوی یکی دیگر از ظرفیت های چهار برج است که سعیدیان با ترسیم هیتی این مزرعه می گوید: مزرعه رضوی می تواند به عنوان یک واحد گردشگری در معرفی زندگی روستایی و صنعتی در کنار هم موفق باشد. این مزرعه که در جبهه شرقی روستا شهر چهار برج قرار گرفته در زمینه کشاورزی، دامداری، کارگاه ساخت ماشین آلات کشاورزی و... بسیار موفق است. علاوه بر این ها روابط این خانواده نیز در خور توجه است. پدر در خانواده نقش محوری دارد. همه اعضای خانواده همان جازندگی می کنند. هر کدام خانه و حیاطی مجزا دارند و علاوه

بر این حیاط مشترکی نیز با هم دارند؛ یعنی هر سه لایه ای که در بناهای ایرانی بوده، در این مزرعه دیده می شود. صیفی جات، مواد گوشتی و غذایی همه چیز به صورت ارگانیک توسط خود خانواده تولید می شود. آن ها همچنین چرخه اکوسیستم را نیز رعایت کرده، از کود دام برای مزارع استفاده می کنند. علاوه بر این ها خانه ای نیز برای زائران دارند که می تواند خود یک واحد بوم گردی باشد.

نیاز به جذب و ماندگاری گردشگر داریم

سعیدیان با اشاره به داشته های محله چهار برج ادامه می دهد: «با توجه به جاذبه های گردشگری فعلی محله چهار برج به نظر می رسد اولویت اول، احداث فضای بوم گردی نیست؛ چرا که چنین ظرفیت هایی در محله وجود دارد و بیشتر از هر چیزی نیاز به جذب و ماندگاری گردشگر داریم. به صورت پایلوت فضا موجود است.» وی سپس پروژه های پیشگام معرفی شده توسط دانشگاه اقبال را چنین برشمرد: تأمین نیازهای گردشگران، فضای سبز، ایجاد مسیر گردشگری و مرمت بناهای موجود در این مسیر از جمله مواردی است که برای توسعه گردشگری چهار برج باید مد نظر قرار بگیرد.

در چهار برج موانع میراثی نداریم

سعیدیان در پایان با اشاره به موانع میراثی موجود در بافت تاریخی توس گفت: در محله فردوسی ما معضلات ساخت و ساز غیر مجاز روی شهر سلجوقی را داریم که میراث به رسمیت نمی شناسد و بعضی هم کیفیت مطلوب ندارد و بنا هم نیست آن قسمت رشد پیدا کند. اما چهار برج می تواند افراد را حداقل یک شب جذب کند و نقطه آغاز عزیمت گردشگری توس باشد. موانع میراثی را هم چهار برج ندارد. دست و پای ما خیلی بسته نیست.

